

Ποιος είναι ο συγγραφέας; Και ποιος «ο κάτω κόσμος»;

Ο Συγγραφέας είναι ο Δημήτρης Τζουμάκοβιτς, ο οποίος στα ώριμα χρόνια της μετανάστευσης υιοθέτησε το όνομα αυτό. Όσο για τον «κάτω κόσμο» στον οποίο επιστρέφει κάθε καλοκαίρι για να κάνει τα μπάνια του είναι οι Αντίποδες.

Μετά την μυθιστορηματική δολοφονία του, από αναρχικές γυναίκες στην Αθήνα, σύμφωνα με τα γραφόμενα του ίδιου στα «Τετράδια Αμνησίας», ο Τζουμάκοβιτς επιστρέφει στο Σύννευ υπερητάμενος για να κατοπτεύσει τον κόσμο που άφησε πίσω του. Όμως, σε κάθε ταξίδι επιστροφής στον κάτω κόσμο, μας φέρνει και από ένα δώρο. Εφέτος μας έφερε τον «Τίγρη και τον Χαμαιλέοντα».

Ευπρόσδεκτα δώρα.

Διότι ο Τζουμάκας όπου κι' αν βρίσκεται, μας δείχνει τον κόσμο όπως πραγματικά είναι. Δεν μας εξαπατά. Ο «Τίγρης και ο Χαμαιλέοντας» είναι η συνέχεια του «Χαρούμενου Σύννευ», της «Γυναίκας με τα' αγκάθια στο λαϊμό», της «Νήσου Κίναϊδος», των «τετραδίων Αμνησίας», αλλά σε μια πιο πεσιμιστική εκδοχή για τον κόσμο μέσα στον οποίο ζούμε σήμερα.

Η ελπίδα κοινωνικής καλύτερης που είχαμε στα χρόνια της νεότητας, σήμερα έχει σβήσει τελειωτικά. Κυριαρχεί η έκλειψη της όποιας βεβαιότητας είχαμε κάποτε. Ο συγγραφέας με το έργο αυτό μας δείχνει ποιος είναι ο σημερινός κάτοικος της αθηναϊκής κοινωνίας και πάσης Ελλάδος. Ζωγραφίζει μια τραγικό-κωμική κοινωνία, που την αποτυχία την κάνει ανέκδοτο ρατσιστικό και σεξιστικό για να γελάσει με την δυστυχία της.

Ο συγγραφέας, σε προχωρημένη ηλικία τώρα, με αρκετές πραγματικές και φανταστικές αρρώστιες που τον πολιορκούν, περιδιαβάζει τους δρόμους και τα πάρκα της Αθήνας πάντα περιέργως πάντα παρατηρητικός. Επισκέπεται τις Γκαλερί, τις αναρχικές καταλήψεις, τις λαϊκές αγορές, τα παζάρια μεταχειρισμένων αντικειμένων που συντηρεί η φτωχολογιά. Κυκλοφορεί και με τον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο και τα αστικά λεωφορεία και μπερδεύεται με το παρδαλό πλήθος μιας πρωτεύουσας σε κατάσταση παροξυσμού.

Ο συγγραφέας γίνεται ένας από αυτούς, ή αυτοί γίνονται μια εκδοχή του συγγραφέα; Παρατηρούμε ότι μέσα στα μικρά αυτά σπαραξικάρδια κείμενα, ο συγγραφέας αρχίζει και ασπάζεται όλα τα προσωνύμια του σημερινού Έλληνα: Γκούφης, Ξένος, Μπτέρα Τερέζα, Χάνος μέχρι και Χαμαιλέον. «Γίνεσαι ότι σιχαίνεσαι» θα πει μέσα σ' αυτή την κοινωνία η οποία σε τρώει αμάσπτο, όπως είσαι, για να σε φτύσει μετά, ως σακάτη ή νταβατζής, ως εργοδότης ή Μπέμπα, ως κοντός ή ψηλός, ή ως καλλιτέχνης, πειναλέος και αιθεροβάμονας.

Με τον Τίγρη και Χαμαιλέοντα, που μας χάρισε ο Δ. Τζουμάκας εφέτος, στην επιστροφή του στον «Κάτω Κόσμο» έχουμε την περιγραφή μιας φτωχοποιημένης Ελλάδας, όπου η ανισότητα και η εκμετάλλευση, αν και είναι κατά βάση ταξική, έχει προσβάλει και τον κόσμο της φτωχολογιάς. Κανείς δεν τρέφει καμία ελπίδα για το αύριο, και κανένας δεν βλέπει τον άλλον ως σύντροφο στο ταξίδι αυτό της ζωής. Ο Τζουμάκας με τον «Τίγρη και Χαμαιλέον» όπως και με τα προηγούμενα λογοτεχνικά του έργα, συγχρονίζεται με τις περισσότερο απαισιόδοξες μορφές που έχει πάρει η ελληνική τέχνη τα τελευταία χρόνια. Να θυμηθούμε τα κινηματογραφικά έργα του Γ. Οικονομίδη, τον «Μαχαιροβγάλτη» και «το Μικρό Ψάρι», ή τα έργα του λογοτεχνικού περιθωρίου των νέων Ελλήνων συγγραφέων.

Το ζήτημα που τίθεται για την ελληνική παροικία είναι: Κατά πόσο η ελληνική γλώσσα στους Αντίποδες, θα συντηρηθεί στα χρόνια που θα έρθουν, ώστε τα εγγόνια των συγγραφέων της πρώτης γενιάς μεταναστών, όπως είναι ο Τζουμάκας, να μπορέσουν να νοιώσουν στο πρωτότυπο ποιοι ήταν οι πρόγονοι τους, και σε τι κόσμο έζησαν.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΙΧΕΛΑΚΑΚΗΣ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΣΤΟΝ «ΚΑΤΩ ΚΟΣΜΟ»

Η γραφή, το ύφος, η θεματολογία, οι εμμονές ενός συγγραφέα, είναι μια συνεχής συνομιλία με τον εαυτό του και με τον κοινωνικό / αναγνωστικό του περίγυρο. Αν δεχθούμε πως η γραφή είναι μια προέκταση του εαυτού, των ψυχαναλυτικών και άλλων αναγκών, αλλά και της καθημερινότητας ενός συγγραφέα, τότε, κατανοούμε καλύτερα το περιεχόμενο του νέου βιβλίου του Δημήτρη Τζουμάκα Τίγρης και Χαμαιλέον.

Ο Δημήτρης Τζουμάκας, μπορεί ποτέ στη ζωή του να μην έχασε την επαφή του με την πραγματική ή με την ιδεατή Ελλάδα, όμως, μεγάλα και σημαντικά κομμάτια της βίου του τα έζησε στο εξωτερικό, στην Αυστραλία πρωτίστως και στη Γαλλία. Δηλαδή, έζησε ως γλωσσική και πολιτισμική μειονότητα, σε μικρόκοσμοις που παρακολουθούσαν, αλλά δε συναντούσαν, δεν τέμνονταν σχεδόν ποτέ, ή δεν τέμνονταν ουσιαστικά, με την κυρίως κοινωνία της χώρας μόνιμης διαμονής του. Έζησε ως εντός και εκτός ταυτόχρονα, ως insider και ως outsider, την κοινωνία της μεταναστευτικής αλλά και της ευρύτερης Αυστραλίας. Ως εντός / εκτός μπορεί να χαρακτηριστεί και η σχέση του με τη σημερινή Ελλάδα από τότε που επέστρεψε στην Αθήνα μόνιμα, ή όταν ακόμα «ζούσε» την Ελλάδα ως ιδεατό από το Σύννευ, έχοντας φυσική και χρονική απόσταση από την καθημερινότητα της χώρας της πρώτης του γλώσσας και σκέψης, έχοντας συναίσθηση αυτής της απώλειας, αυτής της απουσίας από την πόλη των καθοριστικών του βιωμάτων.

«Είσαι εδώ και δεν είσαι εκεί, δεν καταλαβαίνω τη γλώσσα τους και ούτε θέλω να καταλάβω», γράφει χαρακτηριστικά για την Αυστραλία, στο συν τοις άλλους κοινωνιολογικά σημαντικό του βιβλίο Χαρούμενο Σύννευ (1988). Σε άλλη σελίδα του ίδιου βιβλίου αναφέρει: «Χάσαμε τα συλλαβήτριά (της μεταπολίτευσης), την πτώση της χούντας, την άνοδο του ΠΑΣΟΚ, τα κονσέρτα στα στάδια.»

Αλλού βρίσκονταν ο νους και η καρδιά του και αλλού η ζωή τον πήγε...

Η γλωσσική, η πολιτισμική, η οντολογική μοναξιά που ζεις σε άλλους κόσμους, κοινωνίες και παραδόσεις σε ευαισθητοποιεί ακόμη περισσότερο και σε κάνει να βλέπεις με άλλη ματιά αυτό που υπάρχει τριγύρω σου ως ετερότητα ερωτική, κοινωνιολογική, κ.α.

Δεν φτάνει να είσαι περιπατητής της Αθήνας, ή δεν αρκεί να κυκλοφορείς με τα μέσα μαζικής μεταφοράς όπως κάνει ο Δημήτρης Τζουμάκας, για να βλέπεις και να κατανοείς αυτό που υπάρχει εκεί έξω στους δρόμους, ή μέσα στις πολυκατοικίες. Πρέπει να έχεις και την ανάλογη ματιά, την ανάλογη ευαισθησία, εμπλουτισμένη με βιώματα σε άλλους κόσμους και μικρόκοσμοις. Αυτό σε κάνει να είσαι ταυτόχρονα εντός / εκτός μέσα στην πόλη σου και στην κοινωνία σου. Αυτό σε κάνει να βλέπεις και να αναδεικνύεις την ετερότητα που μας περιστοιχίζει, το ρατσισμό που μας περιβάλλει, φυλετικό και κοινωνικό (τρανς, μετανάστες, "αίρετικοί" χριστιανοί, πρεζόνια, τσιγγάνοι) κλπ...

Ο Δημήτρης Τζουμάκας, με την ετερόδοξη ματιά του, αναδεικνύει περιληπτικά και περιγραφικά ως στιγμή, ως εντύπωση που μένει, ως επιθυμία που δεν ικανοποιείται, ως συνομιλία με τον εαυτό του, αλλά και ως ανθρωπογεωγραφία της Αθήνας των χρόνων της πολλαπλής κρίσης, αναδεικνύει πρωτίστως τη σημερινή Ελλάδα της ετερότητας και του περιθωρίου. Για παράδειγμα, ανοίγει τη συλλογή του με μια γνώριμη σε όσους χρησιμοποιούν μέσα μαζικής μεταφοράς σκηνή, αυτή ενός ζητιάνου. Ή αναφέρεται στο ρατσισμό ενός τραβεστί σε έναν μετανάστη στην πλατεία Βικτωρίας.

Η ανάδειξη της ανθρωπογεωγραφίας της ετερότητας που υπάρχει στην Ελλάδα, αλλά είναι ακόμη κοινωνικό περιθώριο σε βαθμό πολλαπλάσιο της Αυστραλίας, όπου έχουμε μεγαλύτερη